

LAUSUNTO EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE 24.4.2025

Tausta. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 1 luvun 1 §:n ja 3 luvun 5 a §:n muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja tietyistä yritysten huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2026/470, kestävyysraportointia koskevat säännökset.

Ehdotuksen tavoite. Direktiiviin muutosehdotusten tavoitteena on tehdä kestävyysraportoinnista helpommin lähestyttävää ja tehokkaampaa.

Johdanto. Kiitämme mahdollisuudesta lausua tästä suomalaisten yritysten kestävästä liiketoiminnan kannalta keskeisestä lainsäädännöstä. Lausuntomme perustuu yritysvastuuverkostomme yli 25-vuotiseen käytännön työhön yritysten kestävyys- ja vastuullisuuskysymysten parissa sekä viimeisimpään tutkittuun tietoon pohjautuvaan asiantuntijanäkemykseen.

Mielestämme ehdotukset ovat lähtökohdiltaan ja tavoitteiltaan oikeansuuntaisia. Uskomme siihen, että vakaa, luotettava ja oikeudenmukainen sääntely-ympäristö on keskeisen tärkeä yritysten toiminnalle ja kyvylle selviytyä muuttuvassa maailmassa. Alkuperäisen direktiivin tavoitteleva vastuullisen liiketoiminnan raportoinnin yhteismitallisuus toimii parhaimmillaan juuri tällaisena vakautta ja ennakoitavuutta parantavana voimana. Vaikka vastuullisuus- ja kestävä kehityksen kysymykset ovat jo nyt erikokoisten yritysten strategisella agendalla, niidenkin, jotka eivät ko. direktiivin soveltamisalaan kuulu, direktiivin toimeenpano vaatii yrityksiltä resurssointia ja osaamisen kehittämistä. Jotta resurssit ja toimenpiteet kohdentuvat oikein ja vaikuttavimmin, yritysten liiallista hallinnollista taakkaa on syytä keventää ja kasvun edellytyksiä sitä kautta tukea.

Kestävyyteen ja raportointiin liittyvää osaamisen kasvattamista tulee tukea kautta yrityskentän, sillä direktiivin vaikutukset ulottuvat tosiasiallisesti myös direktiivin ulkopuolelle jääviin toimitusketjun yrityksiin ja kumppaneihin. Olisikin tärkeää, että koko yrityskentälle, myös sen pienille ja keskisuurille toimijoille taataan mahdollisuus kehittää osaamistaan tasolle, joka palvelee toimijoiden osaamista, mahdollistaen näin myös taloudellisen arvonluonnin lisäämisen asiakkauksien ja erilaisten toimijoiden välisten yhteistyömuotojen kautta.

Muutosdirektiivin tuoma huolestuttava näkökulma on lainsäädännön piiriin tulevien yritysten määrän massiivinen karsiminen. Tämä tarkoittaa käytännössä alkuperäisen direktiivin tavoitteena olleiden tasapuolisten toimintaedellytysten (*'level playing field'*) ja reilun kilpailun edistämisen selkeää heikennystä. Ja koska muutettavan direktiivien toimeenpano on kansallisesti vasta alkanut tai alkamassa, ei lainsäädännön mahdollisista todellisista päällekkäisyyksistä tai täytäntöönpanon vaikuttavuuden kannalta keskeisimmistä osa-alueista ole vielä muodostunut selkeää kuvaa. Tästä syystä poukkoileva päätöksenteko ja pääosin vapaaehtoisuuteen perustuva kestävyystyö ja raportointi voi entisestään lisätä hallinnollista taakkaa ja tuoda toimintaympäristöön lisää kompleksisuutta sekä vaikeuttaa edelläkävijäyritysten kilpailuedun luomista.

Yksityiskohtaiset kommentit. Pidämme seuraavia ehdotukseen liittyviä periaatteita ja näkökulmia erityisen tärkeinä:

- Kestävyysraportointidirektiivi on itsessään yrityksille merkittävä kehitysinstrumentti, joka suuntaa investointeja kestävämpään suuntaan. Direktiivi on tehostanut vastuullisuusraportointia, prosesseja, kontrolleja ja datan laatua sekä hallintaa ei vain hallinnollista taakkaa. Jos sen soveltamisalaa merkittävästi karsitaan, tarvitsemme kannusteita esityksen mukaiset

minimistandardit ylittävälle toiminnalle, jotta suomalaisyritysten kansainvälinen edelläkävijyys ja kilpailuetu varmistetaan.

- Direktiivin mukaisten minimivaatimusten poistuessa suurelta osalta yrityksii, niitä tulisi kannustaa vapaaehtoiseen raportointiin ja omien vaikutusten arviointiin kaksoisolennaisuuden kautta myös uusilla osaamisen kehittämisen muodoilla, uusilla rahoitusratkaisilla ja muilla insentiiveillä. Uskomme, että kaikille yhteiset vähimmäisvaatimukset kaipaavat kipeästi rinnalleen kannusteita, joilla myös edelläkävijöitä kiritetään kehittämään vastuullisen liiketoiminnan käytäntöjä entisestään. Tämä olisi myös EU:n vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden mukaista.
- Raportoitujen tietojen laajempi läpinäkyvyys lisää yritysten osaamisen kehittämistä ja parantaisi niiden riskienhallintaa ja mahdollisuuksia lisätä vaikuttavuutta.
- CSRD:n alaiset suuryritykset tarvitsevat usein VSME:tä laajempia kestävyystietoja arvoketjun ohjaamiseen, mutta tuleva sääntely jättää tietopyyntöjen osalta paljon kysymysmerkkejä. Tiedot ovat tärkeitä sillä niitä tarvitaan mm. toiminnan suunnittelussa, tavoitteiden asetannassa, toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnissa koko arvoketjun kohdalla. Raportointiin liittyvän tiedonantovelvollisuuden tulee olla ennakoitava, selkeä ja oikeudenmukainen sekä direktiivin mukaan raportoivalle taholle, että tietoa tuottavalle alihankkijalle tai yhteistyökumppanille. Lain tulisi palvella sen alkuperäistä tarkoitusta eli kestävyystiedon yhdenmukaista raportointimuotoa ja kattavuutta.
- Yritysten toimintakertomukseen sisältyvän kestävyysraportoinnin tulee olla määrämuotoista ja yhdenmukaista. Mikäli yritys ei ole kestävyysraportointidirektiivin piirissä olisi kestävyystietojen suotavaa perustua olemassa olevien yleisesti hyväksyttyjen kehikoiden mukaiseen raportointiin, mutta kuitenkin niin, että tietojen antaminen tapahtuu erillään toimintakertomuksessa esimerkiksi vastuullisuusraportin muodossa.
- Yleisesti ottaen on kriittisen tärkeää, että vaaditut toimet ovat yrityksille selkeitä ja käytännönläheisiä. Sääntelyn tulee olla kaikilta osin selkeää, ennakoitavaa, käytettävien mittareiden ja vaaditun raportoinnin kansainvälisesti yhteismitallista. Uudesta sääntelystä yrityksille koituvat kustannukset tulevat joka tapauksessa olemaan merkittäviä, joten toivomme jatkossakin erityisesti huomioitavan muut käynnissä olevat lainsäädäntöhankkeet ja suunnitelmat kansainvälisten raportointikehikkojen (kuten ISSB) luomisesta. Ehdotuksen tavoitteet päällekkäisten tai jopa ristiriitaisten vaatimusten välttämisestä ovat erittäin kannatettavia.
- Koska alkuperäisen direktiivin ja sitä koskevan muutosdirektiivin osalta kyse on kaikille osapuolille uudesta asiasta ja oppimisprosessista, toivomme viimeistään tässä vaiheessa uudistettujen lakien toteuttamisen huolellista seurantaa ja tarvittavia muutoksia erityisesti tulevien 2-5 vuoden aikana

Tämä lausuntokirje on toimitettu 22.4.2025 klo 17.30 sähköpostilla osoitteeseen talousvaliokunta@eduskunta.fi

Finnish Business and Society (FIBS) ry:n puolesta vanhempi kestävyysasiantuntija Nicholas Wardi